

אלא לעניין חיוב בדיקה משום דילמא אתי למיכל מיניה, ונקט י"ד דאז חל חיוב בדיקה על המשכיר. וקא מיבעיא ליה הכי, מי אמרי' כיון דחל חיוב בדיקה על המשכיר שעה אחת תו לא פקע, או דילמא כיון ששכרה פקע מיניה חיוב וחל על השוכר, דכשם שהבית בא ליד השוכר כך בא החיוב ליד השוכר.

ת"ש המשכיר בית לחבירו על השוכר לעשות לו מזוזה. וקא סלקא דעתין דמזוזה חובת בעל הבית הוא, ואע"ג דאינו דר בה חייב לעשות מזוזה, ואם כן חל עליו חיוב על בעל הבית, ואע"פ [כן] פקע החיוב מן המשכיר וחל על השוכר, והכא נמי גבי חמץ נמי נימא הכי, דאע"ג דחל חיוב בדיקה על המשכיר אפילו הכי על השוכר לבדוק, דפקע חיובא מן המשכיר וחל על השוכר כדחזינן הכא.

מזוזה חובת הדר היא. פ"י אע"ג דהבית שלו, בעינן שיהא דר בתוכה, ואותו משכיר לא היה דר בתוכה, ואם כן לא נתחייב מעולם במזוזה, ומשום הכי על השוכר לעשות מזוזה. וחיובא דשוכר היינו מדרבנן, דמן התורה אינו חייב עד שיהא [עולה] [בעלה] - גרזינ' [דר בתוכה כדפי]. וראיה דקאמר [מנחות מד, ה] השוכר בית בחוצה לארץ כל שלשים יום פטור ממזוזה, דלא חייבוהו חכמים במזוזה עד לאחר שלשים, ואי אמרת דשוכר חייב במזוזה מדאורייתא אמאי פטור שלשים יום, כיון דלא גלי בקרא דפטור בפ"י. אי נמי יש לפרש מזוזה חובת הדר היא, פ"י מי שדר בבית הוא חייב במזוזה, בין השוכר בין המשכיר, ואי"כ לא נתחייב המשכיר מעולם, דהא לא דר בה. והא דקאמר התם כל שלשים יום פטור ממזוזה היינו משום דאינו קבוע בה, ולא מיקרי ביתך עד לאחר ל' יום.

ואם משמסר לו מפתחות חל ארבעה עשר על השוכר לבדוק. פירש הקונטרס דמסירת מפתח היא קניית שכירות הבית. ולא נראה לר"י, דאמאי נקט מסירת מפתח, לינקוט קניין אחר. ועוד קשה דאמר בב"ק [נב, ח] דמסירת מפתח לא מהני אלא למיפטר בה מלומר זיל חזק וקני, דצריך לומר זיל חזק וקני. וי"ל דאין הכי נמי ורדאי בעלמא לא מהני אלא כמאן דאמר ליה זיל חזק וקני, והכא דאקנייה קניין גמור, ואפילו הכי חל חיוב הבדיקה במי שהמפתח בידו כשחל ארבעה עשר, לפי דחיוב בדיקה תלוי במסירת מפתח, דהא אינו יכול לילך וליכנס בבית בלא מפתח.

מאי טעמא מהימני לאו משום דחזקתו בדוק. ואי"ת כיון דחזקתו בדוק מאי אהני אמירה דהני. וי"ל דמי"מ צריכין אנו לעדותן היכא דאיתיה לבעל, דאי לא הוי [מהני] - גרזינ' עדותם בזה היה צריך לשאול לו, דכל היכא דאיתיה הבעל דמצינן לשוליה ביה צריך

ידע האי תירוץ דוריון מקדימין למצוות, וכהאי קושיא אחרינא לא שייך למיפרך אלא למאן דאמר ליליא הוא, דלמאן דאמר יממא הוא הא בדיק מצפרא.

שנאמר וישכם אברהם בבקר. הכא משמע דמסיק מהאי קרא, דסגי בהקדמה דמצפרא לענין דוריון מקדימין למצוות, ובחולין (א, ב) מסיק מינה חבר [אל] יצא - ג' יחידי בלילה שנאמר וישכם אברהם בבקר. וקשה דהכא היכי מוכח מיניה דסגי בהקדמה דמצפרא, דילמא לעולם אימא לך דלא סגיא בכך, דשאני הכא דלא השכים משום דאסור לצאת יחידי בלילה. וכן נמי קשה דהיאך מוכח התם מקרא דהכא דאל יצא יחידי, דילמא היינו טעמא דלא רצה לצאת קודם עמוד השחר משום דסגי ליה בהקדמה בהכי. וי"ל דקרא דמייתי הכא וקרא דמייתי התם לאו חד הוא, דהכא מיירי מקרא דישכם אברהם בבקר הוא ושני נעריו עמו (בראשית כג, א), וקרא דהתם היינו קרא אחרינא דכתיב וישכם אברהם בבקר לא המקום אשר עמד שם וגו' (ספ"ט, כז) דמיירי מתפילה. והשתא מוכח שפיר דמוכח מיניה דלא יצא יחידי בלילה, [דמשום] דהיה יחיד לא רצה לילך בלילה, ולא מצינן למימר [דהוי משום - ג'] דסגי ליה בהקדמה דמצפרא, דבתפילה אין לך שיעור בהקדמה דאם היה מקדים מקודם דמטא צפרא הוה מהניא טובא, כדכתיב גבי דוד (מחלים קיט, סג) חצות לילה אקום להודות לך, אלא ודאי משום דלא יצא אדם יחידי בלילה הוא. ואי"ת ולינקוט שני נעריו עמו כיון דאהני ביה הקדמה קודם דמטא צפרא. וי"ל דהיה רוצה להתפלל בצניעה.

ואור הנר יפה לבדיקה. דבלילה יפה אור הנר לבדוק, דביום אינה מאירה כמו בלילה. וכן משמע בירושלמי (פ"א ה"א), דאמר רב הונא כד הוינן ערקין במערתא הוינן מדליקין בוצינהה, פ"י לידע אם הוא יום אם הוא לילה, כד היו מבהיקין הוה לילה וכד היו כהין הוה יממא. ואי"ת יבדוק ביום ולאור היום. וי"ל דילפינן לקמן (ז, א) מ'קראי דחיפוש מחיפוש דמצותו בנר.

לא נפתח איניש בעידיניה. מכאן נראה דאסור לאכול בליל ארבעה עשר קודם בדיקה, גזירה דילמא אתי לאימשוכי.

על המשכיר לבדוק דחמירא דידיה הוא או דילמא על השוכר לבדוק דאיסורא ברשותיה קאי, והוא שמא יעבור בבל יראה ובל ימצא. ואי"ת מאי קמיבעיא ליה, פשיטא דעל המשכיר לבדוק דאל"כ יהא עובר בבל יראה ובל ימצא כיון שהוא שלו. ועו"ק דמאי איריא דנקט ארבעה עשר, לינקוט נמי שלשה עשר ואפ"ה יתחייב המשכיר מהאי טעמא. לכן נ"ל דלא בעי לעניין בל יראה ובל ימצא דמיירי דביטלו,